

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ: АНАЛІЗ ТА ГЛОБАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ

С. О. Геращенко, к. е. н., доц., О. В. Єрмошкіна, д. е. н., проф., М. Б. Колотило, В. М. Шаповал, д. е. н., проф., НТУ «Дніпровська політехніка», gerashchenko75@gmail.com

У статті проаналізовано стан економіки України та проведено дослідження рівня економічної безпеки за 2011–2017 роки. Відповідно в статті визначаються основні показники та рівень економічної безпеки за період, що розглядається. Визначено основні проблеми в розрізі окремих складових рівня економічної безпеки країни.

Забезпечення економічної безпеки розглядається як один із найважливіших пріоритетів розвитку національної економіки, особливо в умовах глобалізації. Побудова ефективної системи забезпечення економічної безпеки представляє собою одну з найважливіших проблем функціонування будь-якої країни. При цьому, оцінка ефективності діяльності такої системи є неможливою без визначення рівня економічної безпеки.

Для забезпечення стабільного економічного розвитку першочерговими завданнями є усунення загроз економічній безпеці країни. Загрози економічній безпеці України – це сукупність наявних та потенційно можливих явищ та чинників, що створюють небезпеку для реалізації національних інтересів у економічній сфері.

Питання забезпечення економічної безпеки характеризується найвищим рівнем актуальності та пріоритетності і є вирішальним фактором стабільного розвитку економіки, що дає змогу істотно мінімізувати ймовірність реалізації загроз національним інтересам і національній безпеці держави. Проблемність економічної безпеки в умовах подальшої глобалізації набуває статусу найвищого пріоритету в державній політиці. Виняткове значення вона має при аргументації прийняття політичних рішень. Науково-концептуальні засади про економічну безпеку забезпечують формування відповідної політики на рівні держави чи суб'єктів нижчих організаційних рівнів.

Зазначене актуалізує необхідність постійного моніторингу та кількісного оцінювання рівня економічної безпеки держави в цілому та за його основними складовими, що дозволить своєчасно проводити аналіз стану економічної безпеки країни та розробку ефективних засобів і методів покращення національної безпеки в цілому. Запропоновано орієнтири для економічної та соціальної політики держави, спрямовані на забезпечення сталого розвитку країни та відповідно підвищення рівня економічної безпеки.

Ключові слова: економічна безпека, національна безпека, показники економічної безпеки, рівень економічної безпеки, загрози економічній безпеці України.

Постановка проблеми. В сучасних умовах для нашої країни найбільш актуальною проблемою є визначення факторів, які несуть загрозу економічній незалежності, стабільності та забезпечення економічної безпеки подальшого розвитку. Безпека є передумовою життєдіяльності та розвитку людини, суспільства і держави. Економічна безпека є вагомим складовою національної безпеки, від якої залежить стан захищеності державної влади, суверенітету, територіальної цілісності, обороноздатності, благопо-

луччя населення. Тому важливо, щоб була надана оцінка стану економічної безпеки та розроблені дієві механізми її забезпечення та регулювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань економічної безпеки присвячено багато робіт таких українських вчених, як В. М. Андрієнко [1], Д. Д. Буркальцева [2], З. С. Варналій [3], О. А. Кириченко [4], І. І. Яремко [5] та ін., які розвиваючи загальнотеоретичні питання теми,

досліджували її відносно національної економіки України, формували пропозиції щодо структури і системи економічної безпеки.

Не зважаючи на наявність певних досліджень по даній тематиці, в умовах інтеграції країни у світове господарство, проблеми економічної безпеки України залишаються розкритими лише частково, відповідно актуальність проблеми оцінки економічної безпеки країни не знижується, а зростає.

Формулювання мети статті. Метою статті є визначення стану економічної безпеки, виявлення існуючих загроз та перспектив її забезпечення на основі сучасного стану розвитку економіки, оцінка економічної безпеки та визначення основних загроз економічної безпеки за її рівнем.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сьогоднішній день гостро постає питання національної безпеки країни та її складових. Національна безпека – це захист і збереження суверенітету держави, її територіальної цілісності, здатність адекватно реагувати на будь-які реальні і потенційні зовнішні та внутрішні загрози. Концепція національної безпеки довгий час мала зовнішню спрямованість, головними її елементами були зовнішньополітична стратегія, дипломатична практика, військово-силове забезпечення. На сучасному етапі ринкова економіка стала одним з головних засобів, за допомогою якого держави намагаються організувати міжнародний поділ праці на свою користь. Тому, важливою складовою національної безпеки стає економічна безпека. У сучасному світі велике місце в політиці держав займають питання, що стосуються умов торгівлі, потоку ресурсів – капіталів, технологій, товарів. Економічна безпека – це стан національної економіки, який характеризується ефективним контролем з боку державних структур і підтриманням її на обґрунтовано прийнятному рівні.

Стійкість і стабільність національної економіки передбачає міцність і надійність усіх елементів економічної системи, захист усіх форм власності, стримування дестабілізуючих чинників.

Здатність до саморозвитку і прогресу означає спроможність самостійно реалізовувати і захищати національні інтереси, ство-

рювати сприятливий інвестиційно-інноваційний клімат, розвивати інтелектуальний потенціал.

Економіка, яка постійно розвивається, здатна протистояти внутрішнім та зовнішнім загрозам. Надійність та ефективність економічних пропорцій, вертикальних та горизонтальних зв'язків, дозволяє пом'якшити наслідки дестабілізуючих процесів.

Об'єктами економічної безпеки є держава, суспільство, громадяни, підприємства, установи та організації, території, окремі складові економічної безпеки. Основним суб'єктом економічної безпеки виступає держава, яка здійснює свої функції в цій сфері через органи законодавчої, виконавчої та судової гілок влади.

Економічної безпеки можна досягти тоді, коли ступінь залежності країни від інших держав, а також ступінь загострення внутрішньополітичної, соціально-економічної та екологічної ситуації не перевищує межі, за якою втрачається національна суверенітет, послаблюється економічний потенціал, суттєво знижуються рівень і якість життя громадян. Нехтування економічною безпекою може призвести до катастрофічних наслідків: руйнації внутрішнього виробництва, витіснення з внутрішнього ринку вітчизняних товаровиробників, банкрутств підприємств, підризу системи життєзабезпечення нації. Основними характеристиками національної безпеки держави є економічна незалежність, стабільність національної економіки, здатність до розвитку.

Показники економічної безпеки – це найбільш значущі параметри, що дають загальне уявлення про стан економічної системи в цілому, її стійкість і мобільність. Найважливіші показники внутрішньої економічної безпеки класифікуються в межах підсистем національної економіки, яка являє собою органічну єдність продуктивних сил, виробничих відносин та господарського механізму і до них відносяться:

– показники економічного зростання (обсяги виробництва і зростання ВВП, динаміка і структура національного виробництва і доходу, показники обсягів і темпів промислового та сільськогосподарського виробництва, галузева структура господарства, тіньовий сектор економіки та інші);

– показники, які характеризують природно-ресурсний, виробничий, науково-технічний потенціал країни (наявність та освоєність природних ресурсів, ефективність їх використання, рівень зайнятості і безробіття, наявність виробничих фондів та стан технічної бази виробництва, імпортна залежність економіки, обсяг і структура експорту та інші);

– показники дієвості господарського механізму, його динамічності, адекватності до сучасних умов розвитку, залежності від зовнішніх факторів (рівень інфляції, дефіцит бюджету та державний борг країни, сальдо платіжного балансу, стабільність національної валюти, конкурентоспроможність);

– показники якості життя (ВВП на одну особу населення, мінімальні та середні соціальні стандарти, рівень диференціації доходів, здоров'я і працездатність населення, забезпеченість основних груп населення матеріальними благами та послугами, стан навколишнього середовища, тощо);

Рівень економічної безпеки визначається за станом найбільш вразливого її напрямку, показники якого наближені до критичних значень. І хоча не всі показники мають критичні значення, за допомогою нор-

мативів і аналізу динаміки змін можна робити висновки про загрози розвитку і економічну безпеку.

Формування умов і факторів економічної безпеки повинно забезпечити сприятливе середовище для інвестицій та інновацій, модернізації виробництва, підвищення продуктивності праці та конкурентоспроможності виробництва, тобто здатності економіки до оновлення та економічного зростання.

Забезпечення та контроль над станом економічної безпеки в Україні вимагає розробки стратегії економічної безпеки, показників її стану та ефективні заходи по усуненню загроз зниження економічної безпеки. Першочерговим етапом у цьому процесі є оцінка економічної безпеки країни.

Невід'ємним елементом дослідження економічної безпеки країни є вибір її критерію. Під критерієм економічної безпеки країни розуміються ознака або сума ознак, на підставі яких може бути зроблений висновок про те, чи знаходиться країна в економічній безпеці чи ні. Для дослідження економічної безпеки України скористаємося системою показників, яка наведена у таблиці 1.

Таблиця 1

Показники стану економічної безпеки України у 2011–2017 роках.

Показники економічної безпеки	Роки						
	2011 ¹	2012 ¹	2013 ¹	2014 ¹	2015 ¹	2016 ¹	2017 ¹
ВВП на душу населення, дол. США	3570,8	3856,8	4030,3	3014,6	2115,4	2185,9	2640,3
Обсяг сільського господарства, % від ВВП	8,2	7,8	11,27	12,23	11,9	12,22	12,38
Обсяг обробної промисловості, % від ВВП	11,9	12,38	8,78	10,15	12,05	11,72	10,23
Обсяг інвестицій в основний капітал, млн. грн.	259932	263727,7	249873,4	219419,9	273116,4	359216,1	448461,5
Обсяг інвестицій інозем. походження, млн. дол. США	46293,4	49494,4	53 704,0	40 725,4	36 154,5	37 513,6	39 144,0
Організації, які виконують наукові дослідження, шт.	1255	1208	1143	999	978	969	963
Питома вага підприємств, що впроваджували інновації, %	12,8	13,6	13,6	12,1	15,2	16,6	14,3
Дохід бюджету, млн. грн.	387 853	432 944	429986	443 983	652 031	782 748	1 016 788
Видатки бюджету, млн. грн.	416 854	492455	505844	523 126	679 871	835 590	1 056 760
Дефіцит (-) профіцит (+) бюджету, млн. грн.	-29 001	-59 511	-63 590	-72030,5	-30898,2	-54 683	-42093,8

Дефіцит бюджету, % до ВВП	-1.75%	-3.60%	-4,37	-4,6	-1,56	-2,29	-1,41
Обсяг зовнішнього боргу, % до ВВП	77.4%	76.8%	77,51	94,61	130,43	122	103,9
Експорт, млн. дол. США	82574,5	82926,6	77553,9	65422,5	47863,7	46229,7	53979
Імпорт, млн. дол. США	88822,4	91367,7	84509,8	60801,8	43039,4	44576,3	55083,3
Сальдо платіжного балансу, млн. дол. США	-2455	-4175	2023	-13307	849	1346	2566
Чисельність населення із середньодуш. еквів. загальн. доходами у місяць, нижчими законодавчо встановленого прожитк. мінімуму, %	7,8	9	8,3	8,6	6,4	3,8	2,4
Рівень безробіття (за методологією МОП)	8,7	8,2	7,7	9,7	9,5	9,7	9,9
Рівень інфляції, %	100,8	100,6	99,7	112,1	148,7	113,9	114,4
Рівень злочинності (к-ть злочинів на 100 тис. населення), шт.	1136	979	1239	1210	1319	1389	1233

Джерело: побудовано за: [6–9]

¹Інформація за 2010–2013 роки наведена без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя, за 2014–2016 роки – без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції, за 2017 рік – без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Проаналізуємо стан економічної безпеки України за період, що розглядається. Якщо розглядати рівень економічної безпеки України за окремими складовими, то також слід відзначити негативну тенденцію до зменшення переважної більшості складових. Так, наприклад, спостерігаємо негативну тенденцію ВВП, що є головним індикатором розвитку національної економіки, за яким вимірюються обсяги виробництва. Аналіз динаміки ВВП свідчить про те, що економіка країни упродовж останніх років знаходилась

в умовах спаду, а зміни реального ВВП мали від'ємні значення. Після незначного підйому рівня ВВП на душу населення у 2013 році, спостерігаємо зниження на 25,5% у 2014 році. Причиною різкого зменшення стала політична та економічна криза в країні, воєнний конфлікт на сході країни. У 2015 році показник зменшився на 30% у порівнянні з минулим роком. Незначне підвищення ВВП на душу населення в Україні спостерігалось вже у 2017 році.

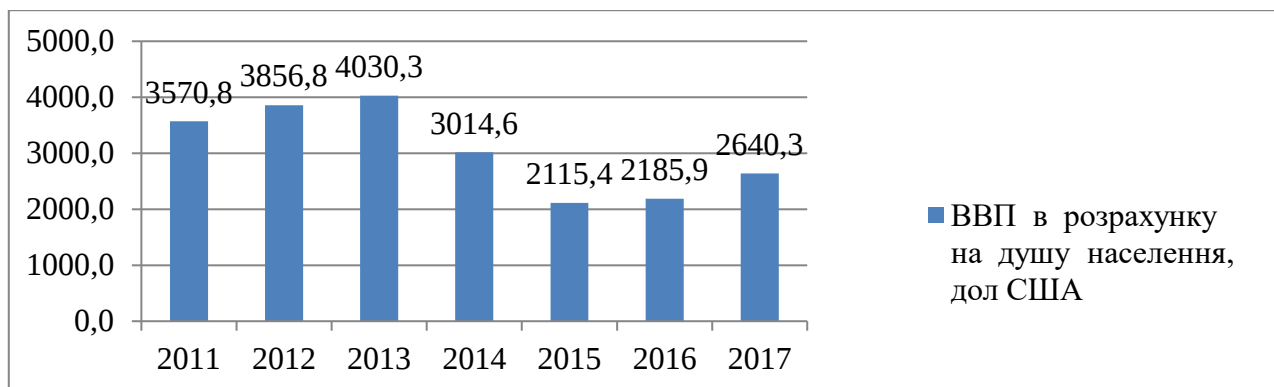

Рис.1. ВВП в розрахунку на душу населення 2011–2017 роках, дол. США.

Джерело: побудовано за:[7]

Слід брати до уваги і таку проблему, як галузева структура національного виробництва. У галузевій структурі промисловості України провідне місце традиційно займала важка промисловість – до 70 %. Її значне переважання над виробництвом товарів масового споживання постійно приводило до проблем із забезпечення населення продукцією легкої і харчової промисловості.

У промисловості України впродовж тривалого періоду не спостерігалось відчутних структурних змін, які могли б ілюструвати реальні процеси системної трансформації виробництва, адекватні вимогам часу та світових трендів розвитку.

За останні роки в усіх галузях промисловості відбулося значне скорочення виробництва продукції, найбільше – у машинобудуванні, хімічній, легкій промисловості.

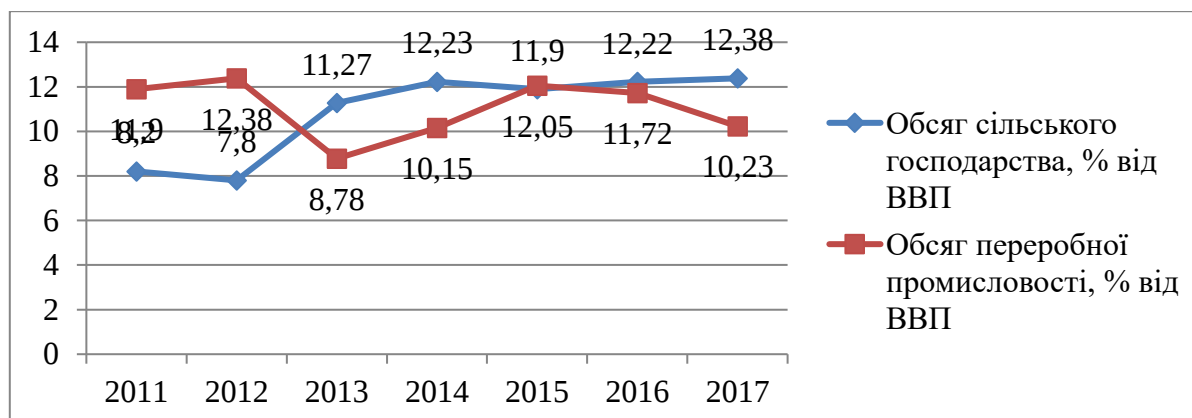

Рис. 2. Обсяг сільського господарства та обробної промисловості України, % від ВВП
Джерело: побудовано за:[6]

Обсяг сільського господарства у структурі ВВП країни упродовж останніх років поступово зростає. У 2016 році він зріс на 0,32%, а у 2017 році ще на 0,16%. Попри певну тенденцію до зростання цього показника, загрозливим є ще факт, освоєності сільськогосподарських земель. В Україні він становить 71,7%, а це перевищує екологічно обґрунтовані межі. В розвинутих країнах цей показник у два рази менший, що ставить під сумнів можливість відміни мораторію на продаж землі саме зараз.

Світовий досвід свідчить про те, що стійкість економічного зростання та економічна безпека держави можливі лише за умови інвестиційного типу розвитку національної економіки. Це означає, що обсяг інвестицій повинен складати 20–25% від ВВП (рівень капіталізації), а рівень зносу основних фондів не повинен перевищувати 30–35%. Загальний обсяг інвестицій по відношенню до ВВП в Україні ще у 2005 році відповідав нормативу рівня капіталізації і становив – 24,3%, в 2010 році – 16,9%. Певна позитивна динаміка спостерігалась з 2010 по 2012 роки, коли знову інвестиції досягли

мінімального значення нормативу капіталізації – 20,1%. У 2013 і 2014 роках відбулось різке падіння капітальних інвестицій до 17,6% і 14,0% відповідно, тобто вони стали значно меншими нормативного рівня капіталізації. Причиною, на наш погляд, є, знову ж таки, кризова ситуація в країні як економічна, так і політична, що знижує інвестиційну привабливість національної економіки для внутрішніх і зовнішніх інвесторів. При цьому, здійснюються капітальні інвестиції, в основному за рахунок власних коштів підприємств і організацій (70,5%), про що свідчить структура джерел фінансування за 2014 рік, за рахунок коштів іноземних інвесторів – 2,6%, а за витратами державного бюджету 1,2%. Така ситуація не сприяє зменшенню імпортозалежності нашої держави.

На сьогоднішній день виникає необхідність істотної активізації інвестиційно-інноваційних процесів. Під фактором інноваційної безпеки пропонуємо розуміти забезпечення сталого процесу створення, використання і поширення нових знань і технологій на основі поєднання науково-технологічного потенціалу країни створення

тим самим передумов стало функціонування і розвитку економічної системи. Кількість організацій, які виконують наукові дослідження в Україні значно зменшилася з 2011 року. Якщо у 2011 році налічувалось 1255 організацій, то у 2017 році залишилося лише 963. Так, у 2014 році кількість наукових організацій зменшилася на 23% у порівнянні з 2013 роком і становила 999. У сучасному світі через брак ресурсів та вимоги якості постійна розробка та впровадження інновацій задля покращення якості, підвищення продуктивності та економії ресурсів виходить на перший план. Саме тому, підтримка наукових організацій, перспективних вчених – це одна з заповорок підвищення рівня економічної безпеки країни в цілому.

Щодо соціальної безпеки, то слід відзначити, що негативний вплив погіршення рівня зайнятості населення, а також скорочення обсягів бюджетного фінансування освіти та охорони здоров'я (що призводить до низького освітнього рівня населення та погіршення фізичного та психологічного здоров'я) на фоні високого рівня бідності. Рівень безробіття (за методологією МОП) в Україні зростає. Якщо, у 2013 році рівень безробіття складав 7,7%, то у 2014 році вже 9,7%, що свідчить про фінансову кризу і скорочення робочих місць. Також варто враховувати, що статистична інформація рівня зайнятості та безробіття не може на 100% відображати реальну ситуацію, адже це тільки ті безробітні, що стоять на обліку. У 2017 році офіційний рівень безробіття склав вже майже 10%.

Відсутність роботи, зниження добробуту населення спричинили ріст злочинності. У 2012 році кількість зареєстрованих злочинів на 100000 населення склала 979 злочинів. У 2013 році кількість злочинів зросла на 26,25% і склала 1239. Найбільша кількість злочинів за розглядуваний період була зафіксована у 2016 році – 1389.

Великий державний борг, дефіцит бюджету, високий рівень інфляції, від'ємне сальдо платіжного балансу, зменшення кількості інвестицій іноземного походження, низький рівень життя населення, недостатня кількість впроваджених інноваційних розробок – саме ці фактори на сьогоднішній

день створюють загрозу для економічної безпеки України.

Слід зазначити, що на сьогоднішній день досі не існує загальновизнаних методів оцінки економічної безпеки, що значно ускладнює аналіз та оцінку економічної безпеки країни та подальшу розробку методів забезпечення національної безпеки.

Висновки. Таким чином, проведений аналіз економічних показників за 2011–2017 роки свідчить про наступне:

1) економіка країни тривалий час з 2014 по 2017 роки знаходилась у стані глибокої економічної кризи, що стала загрозою економічній і національній безпеці;

2) Україна із індустриальної держави на початок 1990-х років перетворилася на аграрну і сировинну державу на кінець 2017 року;

3) обсяг інвестицій в оновлення основного капіталу є вкрай незадовільним, особливо звертає на увагу суттєве зниження обсягів іноземних інвестицій на кінець досліджуваного періоду у порівнянні з величиною на початок досліджуваного періоду;

4) має місце відсутність інвестиційно-інноваційної спрямованості розвитку економіки, оскільки має місце суттєве зменшення як кількості організацій, що виконують наукові дослідження, так і суттєве зниження кількості підприємств, що впроваджували інновації. Останнє пов'язане з негативним фінансуванням науки і освіти з державного бюджету, який як показують дані таблиці 1, є постійно дефіцитним на протязі 2011–2017 років;

4) проблеми з зовнішньоекономічною діяльністю держави. Так у більшості років маємо від'ємне сальдо платіжного балансу, особливо звертає на увагу негативне сальдо 2014 року, яке склало більше 13 млрд. дол., і призвело до рекордного зменшення золотовалютних резервів країни на 12,4 млрд. дол. і, відповідно, суттєво ослабило стан економічної безпеки країни;

5) спостерігається погіршення соціально-економічної ситуації в країні за рахунок динамічного зростання рівня безробіття та рівня інфляції та, як наслідок, зростання рівня злочинності в країні у досліджуваний період.

Окремо слід сказати про нестабільну політичну ситуацію та воєнний конфлікт на Сході країни і анексію Криму, які призвели до суттєвої втрати ВВП, за оцінками експертів, близько 20%. На нашу думку, постійний моніторинг системи факторів, що складають економічну безпеку держави, визначення вузьких місць та подолання нагальних проблем є дуже важливим.

Основними кроками для підвищення рівня економічної безпеки України є недопущення нецільового використання бюджетних коштів і державних ресурсів; забезпечення пріоритетності у структурі економіки наукомістких галузей та екологічно чистих технологій; створення сприятливого інвестиційного клімату задля збільшення обсягів прямих іноземних інвестицій; зменшення обсягів інфляції та безробіття; контроль за експортно-імпортною діяльністю, суттєве збільшення позитивного сальдо платіжного балансу за рахунок зростання імпорту; подолання соціальних проблем та підвищення рівня життя населення, забезпечення зростання ВВП на душу населення; створення більш ефективної системи медичного обслуговування; забезпечення комплексних заходів щодо захисту та розвитку науково-технологічного потенціалу.

На сьогоднішній день забезпечення здатності економіки задовольнити потреби суспільства та інноваційного розвитку економіки, включно з конкурентоздатністю її продукції – є основою економічної безпеки держави та головним вектором політичного керівництва держави.

Література

1. Андрієнко В. М. Методи управління ризиками в системі економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www2.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/biblioteka/nauk_konf/konf_22_04_2016.pdf
2. Буркальцева Д. Д. Інституціональне забезпечення економічної безпеки України: монографія / Д. Д. Буркальцева. – К.: Знання України, 2012. – 347 с
3. Варналій З. С. Детермінанти державної політики забезпечення економічної безпеки підприємництва в Україні – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www2.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/biblioteka/nauk_konf/konf_22_04_2016.pdf– (Ukrainiansource)
4. Проблеми управління економічною безпекою суб'єктів господарювання: монографія / О. А.

Кириченко, В. С. Сідак, С. М. Лаптев та ін. – К.: Ун-т економіки та права «КРОК», 2008. – 403 с.

5. Яремко І. І. Економічна безпека як складова національної безпеки держави. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/22426/1/43-Yaremko-74-75.pdf>. – (Ukrainiansource)
6. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.
7. Сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.minfin.com.ua
8. Офіційний сайт Національного інституту стратегічних досліджень при Президенті України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.niss.gov.ua/content. Загол. з екрану. – Мов. укр.
9. Сайт Національного Банку України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=19208301>.

References

1. Andrienko V. M. *Metody upravlinnya ryzykamy v systemi ekonomichnoyi bezpeky subektiv hospodarskoyi diyalnosti* [Methods of risk management in the system of economic security of economic entities] / V. M. Andrienko – [Electronic resource]. – Access mode: http://www2.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/biblioteka/nauk_konf/konf_22_04_2016.pdf
2. Burkultseva D. D. *Instytutsionalne zabezpechennya ekonomichnoyi bezpeky Ukrayiny: monohrafiya* [Institutional provision of economic security of Ukraine: monograph] / D. D. Burkultseva. – K.: Knowledge of Ukraine, 2012. – 347 p
3. Varnaliy Z. S. *Determinanty derzhavnoyi polityky zabezpechennya ekonomichnoyi bezpeky pidpryyemnytstva v Ukrayini* [Determinants of the state policy of providing economic security of entrepreneurship in Ukraine] – [Electronic resource]. – Access mode: http://www2.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/biblioteka/nauk_konf/konf_22_04_2016.pdf– (Ukrainiansource)
4. Kirichenko O. A. *Problemy upravlinnya ekonomichnoyi bezpekoyu subektiv hospodaryuvannya: monohrafiya* [Problems of management of economic safety of subjects of management: monograph] / O. A. Kirichenko, V. S. Sidak, S. M. Laptev and others. – K.: Un. Of Economics and Law «KROK», 2008. – 403 p.
5. Yaremko I. I. *Ekonomichna bezpeka yak skladova natsionalnoyi bezpeky derzhavy*. [Economic security as a component of national security of the state] / I. I. Yaremko. – [Electronic resource]. – Access mode: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/22426/1/43-Yaremko-74-75.pdf> – (Ukrainiansource)
6. *Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy* [State Statistics Service of Ukraine] [Electronic resource] – Access mode: www.ukrstat.gov.ua.
7. *Sayt Ministerstva finansiv Ukrainy* [Website of the Ministry of Finance of Ukraine] [Electronic resource] – Mode of access: www.minfin.com.ua
8. *Ofitsiynyy sayt Natsionalnoho instytutu stratehichnykh doslidzhen pry Prezydentovi Ukrainy* [Official site of the National Institute for Strategic

Studies under the President of Ukraine]. [Electronic resource]. – Access mode: www.niss.gov.ua/content..
The head from the screen.

9. Sayt Natsionalnoho Banku Ukrainy [Website of the National Bank of Ukraine]. [Electronic resource]. – Access mode: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=19208301>

ЭКОНОМИЧЕСКАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ УКРАИНЫ: АНАЛИЗ И ГЛОБАЛЬНЫЕ ТЕНДЕНЦИИ

*С. А. Геращенко, к. э. н., доц., Е. В. Ермошкина, д. э. н., проф., М. Б. Колотило,
В. М. Шаповал, д. э. н., проф., НТУ «Днепровская политехника»*

В статье проанализировано состояние экономики Украины и проведено исследование уровня ее экономической безопасности за 2011–2017 гг. Определены основные показатели и уровень экономической безопасности за рассматриваемый период, а также выявлены основные проблемы в разрезе отдельных составляющих уровня экономической безопасности страны. Обеспечение экономической безопасности рассматривается как один из важнейших приоритетов развития национальной экономики, особенно в условиях глобализации. Построение эффективной системы обеспечения экономической безопасности представляет собой одну из важнейших проблем функционирования любой страны. При этом оценка эффективности деятельности такой системы невозможна без определения уровня экономической безопасности.

Для обеспечения стабильного экономического развития первоочередными задачами являются устранение угроз экономической безопасности страны, которые являются совокупностью имеющихся и возможных явлений и факторов, создающих опасность для реализации национальных интересов в экономической сфере. Вопрос обеспечения экономической безопасности характеризуется высоким уровнем актуальности и приоритетности и является решающим фактором стабильного развития экономики, что позволяет существенно минимизировать вероятность реализации угроз национальным интересам и национальной безопасности государства. Проблемы экономической безопасности в условиях дальнейшей глобализации приобретают наивысший приоритет в государственной политике. Исключительное значение они имеют при аргументации принятия политических решений. Научно-концептуальные положения об экономической безопасности обеспечивают формирование соответствующей политики на уровне государства или субъектов низших организационных уровней.

Сказанное актуализирует необходимость постоянного мониторинга и количественной оценки уровня экономической безопасности государства в целом и по его основным составляющим, что позволит своевременно проводить анализ экономической безопасности страны и разработку эффективных средств и методов улучшения национальной безопасности в целом. Предложены ориентиры для экономической и социальной политики государства, направленной на обеспечение устойчивого развития страны и соответственно повышения уровня экономической безопасности.

Ключевые слова: экономическая безопасность, национальная безопасность, показатели экономической безопасности, уровень экономической безопасности, угрозы экономической безопасности Украины.

ECONOMIC SECURITY OF UKRAINE: ANALYSIS AND GLOBAL TRENDS

*S. A. Gerashchenko, Ph. D (Econ), O. V. Iermoshkina D.E.,
M. B. Kolotylo, V. M. Shapoval, D.E., NTU «Dnipro Polytechnic»*

The state of the economy of Ukraine is analyzed and the level of economic security for 2011–2017 is studied. Accordingly, the main indicators and the level of economic security are defined for the period. The main problems in the context of individual components of the level of economic security of the country are identified.

Ensuring economic security is considered as one of the most important priorities for the development of the national economy, especially in the context of globalization. Building an effective system of ensuring economic security is one of the most important problems in the functioning of any country. At the same time, the assessment of the effectiveness of such a system is impossible without determining the level of economic security.

In order to ensure stable economic development, the priority tasks are the elimination of threats to the economic security of the country. Threats to the economic security of Ukraine are a combination of existing and possible phenomena and factors that create a danger to the realization of national interests in the economic sphere.

The issue of ensuring economic security is characterized by a high level of relevance and priority and is a decisive factor in the stable development of the economy, which makes it possible to significantly minimize the likelihood of threats to the national interests and national security of the state. The problems of economic security in the context of further globalization acquire the highest priority in public policy. They are of exceptional importance in substantiating political decision-making. Scientific conceptual statements about economic security ensure the formation of appropriate policies at the level of the state or subjects of lower organizational levels.

Thus, the need for continuous monitoring and quantitative assessment of the level of economic security of the state as a whole and its main components is stressed. This will allow timely analysis of the country's economic security and the development of effective means and methods for improving national security as a whole.

Guidelines for the economic and social policies of the state are proposed, aimed at ensuring the sustainable development of the country and, accordingly, increasing the level of economic security.

Keywords: economic security, national security, indicators of economic security, threats to the economic security of Ukraine.

Надійшла до редакції 28.08.18 р.

УДК 330.8.339.375+330.3

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА РИНКУ ПРЕДМЕТІВ АНТИКВАРІАТУ ТА КОЛЕКЦІОНУВАННЯ

*В. В. Чорнобаєв, к. е. н., доцент, НТУ «Дніпровська політехніка»,
docentdnepr@gmail.com*

У статті досліджено особливості розвитку підприємницької діяльності на ринку предметів антикваріату та колекціонування в Україні. Показано, що проблема поширення підприємницької діяльності на даному ринку ускладнюється тим, що ні на законодавчому, ні на науковому рівні вона повною мірою не визначена та носить фрагментарний характер, а також не є пріоритетною у вітчизняній економічній науці. Виявлено особливості підприємницької діяльності на ринку предметів антикваріату та колекціонування, проведено аналіз його функціонування з погляду комерційної та некомерційної діяльності. Показано, що процеси розвитку даного сегменту ринкової економіки України є одним із важливих інституціональних факторів, за допомогою якого можна оцінити динаміку добробуту суспільства. Встановлено, що діяльність суб'єктів на ринку предметів антикваріату та колекціонування в сучасних умовах залежить від механізмів саморегулювання ринку. Виявлено, що державне регулювання цієї діяльності досить слабо спрямовано на вихід антикварного бізнесу із тіньового сектору.